
Na seznam Pamět' světa UNESCO přibyl renesanční unikát z Mapové sbírky

Informace se dnes šíří nejrychleji prostřednictvím fotografií a videí. Obraz nad písmem vítězil i v šestnáctém století. Dokazuje to světový unikát Mapové sbírky Přírodovědecké fakulty UK – plán tureckého obléhání Malty. Spolu s dalšími třemi verzemi mapy z roku 1565, které jsou uloženy přímo na středomořském ostrově, ho nyní zařadila organizace UNESCO do registru Pamět' světa. Jakou vzácnost sbírka ukrývá, se ukázalo teprve před čtyřmi roky.

Soubor plánů velkého obléhání Malty se dostal do prestižní společnosti. Dosud organizace UNESCO na seznam zařadila pouze patnáct map a plánů z celého světa, jsou tam třeba tzv. Peutingerova mapa z dvanáctého až třináctého století, zachycující římské cesty, nebo první mapa Ameriky z roku 1507. Děkan PřF UK profesor Jiří Zima ve čtvrtek 5. dubna převzal certifikát UNESCO, který potvrdil, že se rejstřík rozšířil o šestnáctou položku.

Plány vykrešlují vývoj obléhání Malty během léta a podzimu 1565. Mapová sbírka vlastní druhou verzi zaznamenávající pohyby flotil a vojsk v září toho roku. Osmanská říše si tehdy chtěla na Maltě vzhledem k její strategické poloze ve Středozemním moři vytvořit základnu a vstupní bránu do Evropy. Kdyby se jí to podařilo, dějiny starého kontinentu by se pravděpodobně vyvíjely docela jinak. Význam těchto událostí historici přirovnávají k letecké bitvě o Británii z roku 1940. Proto se o to, co se na Maltě děje, tehdy zajímala celá Evropa.

„Plány byly pravděpodobně určeny pro evropské panovnické dvory. Jejich uživatel si udělal velmi rychle představu o tom, jak se bojová situace vyvíjí. Byly to takové obrazové noviny a nejučinnější způsob, jak předávat informace,“ vysvětlila ředitelka Mapové sbírky PřF UK doktorka Eva Novotná.

Mapy vydal benátský nakladatel Giovanni Francesco Camocio. Odborníci odhadují, že vyšly ve stopadesátikusovém nákladu a sloužily jako pracovní pomůcky. Právě proto se nejspíš nedochovaly ve větším množství. Druhá a třetí verze jsou unikáty, první a čtvrtá se vedle Kartografické sbírky Národního muzea umění ve Vallettě nacházejí po jednom kuse v soukromých sbírkách.

To, že se podařilo sestavit kompletní soubor čtyři sta padesát let starých map, je téměř zázrak. Uskutečňovat se začal v roce 2011 díky souhře okolností. Tehdy pracovníci Mapové sbírky začali digitalizovat tisíce svých historických map a plánů. O tři roky později se na ředitelku sbírky obrátil doktor Joseph Schiro z konzervačního oddělení Kulturního dědictví Malty, který po celém světě pátral po mapách týkajících se tohoto ostrova. Eva Novotná na jeho prosbu sestavila rešerši z pražské sbírky. Když v ní Joseph Schiro uviděl i Camociův plán, okamžitě naskočil do letadla, aby se na vlastní oči přesvědčil, zda opravdu někde existuje to, co se považovalo za dávno zmizelé. Kdyby Mapová sbírka nedostala zvláštní dotaci na digitalizaci svého fondu, možná by kartografický skvost dosud ležel zapomenut někde v depozitáři.

Jak se plán dostal do veřejných sbírek, není jasné. Přírodovědecká fakulta UK ho převzala spolu s dalšími mapami v polovině minulého století od Národního muzea. „Pravděpodobně to byl dar z nějakého šlechtického sídla. Tam plán přišel nejspíš v šestnáctém století z Itálie. Dvůr císaře Rudolfa II. byl tehdy v kontaktu s italskými umělci,“ zamýšlela se Eva Novotná.

Ve spolupráci s maltskou stranou se odborníci obrátili na organizaci UNESCO. Ta potvrdila, že takové památky si zaslouží zvláštní ochranu a je třeba je uchovat pro příští generace, které by možná jinak už za pár let nevěděly, jak klasická papírová mapa vypadá.

Chcete vidět světový unikát na vlastní oči? Až do 11. dubna bude originál Camociova plánu, který vlastní Mapová sbírka Přírodovědecké fakulty UK, mimořádně vystaven v Národním technickém muzeu.

Autor: Helena Zdráhalová
Foto: Vladimír Šigut